

УДК: 336.226.1

Трохимець Б.В.,

*аспірант 2 курсу за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування",
Національний університет біоресурсів та природокористування України,
Науковий керівник – Гуцаленко Л. В. – д. е. н.,
професор кафедри обліку та оподаткування*

ВИЗНАННЯ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ ПОДАТКОВИМ РЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ УНИКНЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВИЛ КІК

Правила оподаткування прибутку контрольованих іноземних компаній (далі – КІК) були запроваджені у податкове законодавство України у 2020 році, а набули чинності у 2022 році. Відповідно до пп. 39-2.1.1 ст. 39-2 Податкового кодексу України (далі – ПК України), КІКом визнається будь-яка юридична особа, зареєстрована в іноземній державі або території, яка визнається такою, що знаходиться під контролем фізичної особи – резидента України або юридичної особи – резидента України [1].

Визнання особи контролером КІК покладає на неї додаткові обов'язки, зокрема, подання повідомлення про КІК та звітності про КІК, а також обчислення та сплата податку зі скоригованого прибутку КІК в Україні.

Законодавство передбачає широкий перелік підстав для звільнення прибутку КІК від оподаткування в Україні. Так, протягом 2022-2023 років близько 80% звітів про КІК підпали під звільнення від оподаткування [2]. Наведене свідчить, що обов'язок сплати податків з прибутку КІК не застосовуються до переважної більшості контролерів КІК в Україні.

У той же час, обов'язок повідомлення та звітування про КІК застосовується до всіх контролерів незалежно від наявності прибутку чи фактичного ведення господарської діяльності. За порушення вказаних правил (неподання повідомлення або звіту про КІК) законодавство передбачає значні штрафи – 100-300 прожиткових мінімумів [1].

Деякі контролери КІК шукають механізми, завдяки яким правила КІК не будуть застосовуватися до них, зокрема, буде відсутній обов'язок подавати повідомлення та звітність про КІК. Одним із таких інструментів може бути визнання іноземної компанії податковим резидентом України за місцем ефективного управління.

Вказаний механізм з'явився у ПК України у 2020 році одночасно з правилами КІК. Відповідно до вказаного механізму податковим резидентом України можуть визнаватися юридичні особи, що утворені відповідно до законодавства інших країн (іноземні компанії) та мають місце ефективного управління на території України. Місцем ефективного управління вважається Україна, якщо дотримується одна або декілька з таких умов щодо іноземної компанії чи її видів діяльності:

а) проведення зборів виконавчого органу іноземної компанії регулярніше в Україні, ніж у будь-якій іншій країні;

б) прийняття управлінських рішень і здійснення іншої поточної (операційної) діяльності іноземної компанії її посадовими особами переважно здійснюється з України;

в) фактичне управління діяльністю іноземної компанії переважно здійснюється з України, незалежно від наявності в осіб, які здійснюють таке управління, формальних (юридичних) повноважень для такого управління.

У разі якщо іноземна компанія може бути визнана такою, що має місце ефективного управління в іншій іноземній державі, місцем управління такої іноземної компанії визначається Україна, якщо в Україні виконується хоча б одна з таких умов: 1) управління банківськими рахунками іноземної компанії; 2) ведення бухгалтерського або управлінського обліку іноземної компанії; 3) управління персоналом іноземної компанії.

Іноземна компанія має право самостійно визнати себе податковим резидентом України, а згодом – відмовитися від цього статусу [1].

Статус як податкового резидента за місцем ефективного управління має декілька переваг. Так, іноземна компанія не визнається КІКом, і власники корпоративних прав такої компанії не будуть вважатися контролерами КІК. Відповідно, у власників компанії відсутній обов'язок подавати звітність про КІК та немає загрози отримати значні штрафи за неподання звітності.

Крім того, у той час як весь прибуток КІК незалежно від джерела його походження підлягає оподаткуванню в Україні, резиденти за місцем ефективного управління, оподатковують виключно прибутки із джерелом походження з України. Як правило, такі іноземні компанії взагалі не ведуть діяльності на території України та не отримують прибутків з джерелом походження з України, отже, податки з їх прибутку не підлягатимуть сплаті в Україні.

Таким чином, самостійне визнання іноземної компанії податковим резидентом України може бути дієвим механізмом, завдяки якому така компанія не буде визнаватися КІКом, а її власники не визнаватимуться контролерами КІК та не будуть зобов'язані подавати повідомлення, звітність про КІК, та сплачувати податки з прибутку КІК. Однак, слід звернути увагу на можливі негативні наслідки, зокрема, проведення перевірок іноземних компаній, а також труднощі, які можуть виникнути під час відмови компанії від статусу резидента. З огляду на це, доцільність визнання іноземної компанії податковим резидентом України має визначатися з урахуванням особливостей конкретних бізнес-моделей.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 20.04.2025 р.)

2. Тарасовський Ю. Близько 80% звітів про КІК підпали під звільнення від оподаткування. Деталі першої кампанії звітування Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/blizko-80-zvityv-pro-kik-pidpali-pid-zvilnennya-vid-opodatkovannya-detali-pershoi-kampanii-zvituvannya-21052024-21270> (дата звернення 21.04.2025 р.)